

chez manfred

het kleurrijke
leven van
manfred
langer

queer-icoon en man achter
de legendarische club iT

tim treffers

noordboek

© 2026 Tim Treffers | uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp: Tim Treffers

Vormgeving binnenwerk: Julien Hoekstra-Kermans | DTP-Atelier

Omslagbeeld: Peter Elenbaas (voorzijde) / Stadsarchief Amsterdam,
Capital Press & Photo Productions (foto uitvaart achterzijde) / Wilberto van den
Boogaard (foto Manfred met Grace Jones achterzijde)

Auteursfoto: Angelina Reijkers

ISBN 978 94 6471 537 8

ISBN 978 94 6471 586 6 (e-book)

ISBN 680 | 671

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, Hellingbaas 1, 8401 JH Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

De uitgeverij heeft ernaar gestreefd alle copyrights van de in deze uitgave opgenomen illustraties te achterhalen. Aan hen die desondanks menen alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met uitgeverij Noordboek.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

www.timtreffers.nl

Inhoud

Voorwoord Sylvana Simons 7

Inleiding 9

1 Het kind 11

2 De ondernemer 25

3 De vriend 63

4 De lover 80

5 De sterveling 111

6 De pionier 138

Namenlijst 155

Dankwoord 168

Voorwoord

Sylvana Simons

Er zijn plekken die je niet alleen bezoekt omdat ze er je favoriete muziek draaien of omdat je er je vrienden ontmoet, maar die je ook vormen. Voor mij was Club iT zo'n plek. Eind jaren tachtig, begin jaren negentig werkte ik er: jong, zoekend, nog niet wetend dat ik daar niet alleen een baan had, maar een geboorte meemaakte. Niet letterlijk, maar existentieel. iT was de plek waar ik leerde wie ik kon zijn, wie ik mocht zijn, en vooral wie ik níét langer hoefde te verbergen. Ik zeg vaak: 'Daar ben ik geboren.' En dat is geen metafoor die ik licht gebruik.

Die geboorte had een architect: Manfred Langer. Manfred bouwde geen club, maar een vrijplaats. Een wereld waarin creativiteit geen grens kende, waarin seksualiteit geen schaamte droeg, waarin expressie een daad van verzet was. In een tijd waarin anders-zijn nog gevaarlijk kon zijn, normaliseerde hij dat anders -zijn en creëerde hij een ruimte waar het breken met conventie juist gevierd werd. iT was geen nachtclub; het was een parallel universum in licht, geluid en menselijkheid.

Wat Manfred deed, was radicaal in zijn eenvoud: hij gaf mensen een plek waar ze zichzelf konden zijn zonder uitleg of verontschuldiging. Maar hij deed nog iets belangrijkers. Hij leerde ons dat vrijheid pas echt vrijheid is als zij gedeeld wordt. Dat je niet alleen ruimte neemt, maar ook ruimte laat.

In iT zag ik hoe mensen die elders te veel, te luid, te queer, te anders waren, hier thuiskwamen. Drag performers, dansers, kunstenaars, dromers, geliefden, boekhouders en BN'ers: allemaal vonden ze bij

Manfred een plek waar hun bestaan niet ter discussie stond. Zijn club was een laboratorium van identiteit, een dansvloer van emancipatie.

Dit boek is een eerbetoon aan die man, de visionair in al zijn uitbundigheid en de mens in al zijn kwetsbaarheid. Maar het is ook een herinnering aan wat een vrijplaats kan betekenen in een wereld die steeds vaker vraagt om conservatisme en conformisme. Manfred liet ons zien dat je niet hoeft te wachten tot de wereld verandert. Je kunt zelf een wereld bouwen. Soms begint die wereld met een deur die opengaat, een beat die inzet, en iemand die zegt: 'Welkom. Je bent veilig.'

Sylvana Simons

Inleiding

Als klein jongetje kijk je weinig naar het journaal, want de wereld lijkt in je vroege jaren simpelweg niet groter dan het einde van de straat of ‘de globe van vader’, zoals Rob de Nijs het ooit zo mooi zong. Maar toch zijn er bepaalde momenten die je altijd bijblijven. Daar zitten grote gebeurtenissen tussen als de dood van Lady Di of de aanslag op de Twin Towers, maar ook nationale momenten als de zelfmoord van Herman Brood of ... de uitvaart van Manfred Langer.

Ik was net 6 jaar toen de flamboyante begrafenis plaatsvond van de man waar ik nog nooit van had gehoord, maar die mij vanaf dat moment mateloos intrigeerde zonder dat ik een idee had wat hij precies voor de samenleving had betekend. Maar één ding was duidelijk: hij had vast veel voor elkaar gekregen om zo’n groots eerbetoon te krijgen. De beelden van een massaal uitgelopen hoofdstad en die enorme stoet aan limousines maakten een onuitwisbare indruk. En dat terwijl Amsterdam zelf ook nog een onbereikbaar walhalla was dat ik alleen van televisie kende, want dit jongetje uit het prikkelarme Ede was daar toen nog nooit geweest. Die schade heb ik later volop ingehaald, trouwens.

Het item was voorbij en daarmee parkeerde ik deze fascinatie voor decennia. Tot ik me, dertig jaar later, besloot te verdiepen in de man die toen postuum een blijvende indruk op me achterliet. Niet in de minste plaats getriggerd door het feit dat de naam Manfred Langer tijdens mijn eigen stapavonden in homokroegen nog steeds bij heel veel mensen een glimlach tevoorschijn toverde. Altijd met een gegarandeerde stroom aan anekdotes als gevolg.

Wie was Manfred Langer? Hoe ging het eraan toe in die befaamde Club iT waar iedereen het over had? Wat heeft hij nog meer achtergelaten? Maar vooral: wie schuilde er nou eigenlijk echt achter die altijd goedlachse entertainer en onverwoestbare zakenman?

Het antwoord is deze biografie. En hoewel velen tegenwoordig beweren de beste vrienden van Manfred te zijn geweest, wist ik zijn échte inner circle te achterhalen, op te zoeken en te spreken. Maar niet alleen zijn beste vrienden en ex-partners komen aan het woord, ook bewonderaars en mensen uit de huidige LGBTIQA+-scene die door hem zijn geïnspireerd. En al die verhalen vormen een mooi portret van de man vóór en achter de voordeur. Die ongefilterde anekdotes zijn soms grappig, pijnlijk of heel erg verdrietig, maar allemaal recht uit het hart en uit liefde voor een man die – net als dat journaal-fragment dat bij mij deed zoveel jaar geleden – op tal van mensen een blijvende indruk heeft achtergelaten.

En ook al heb ik Manfred nooit gekend, ik ben na het schrijven van dit boek een beetje van hem gaan houden. Ik hoop dat jullie dat ook gaan doen.

Tim Treffers

1

Het kind

Hoewel Manfred Langer de tweede helft van zijn leven in Nederland woont en hij daar zijn publieke bekendheid opbouwt, liggen zijn roots in Oostenrijk. Hij is het eerste kind van een Tsjechische moeder en Oostenrijkse vader, een ondernemend koppel dat hard werkt in het Wenen dat na de Tweede Wereldoorlog volop in wederopbouw is. Maar al snel na Manfreds geboorte beginnen de nodige scheurtjes te ontstaan binnen het gezin. Manfred kent een enigszins getroebleerde jeugd, die hij een leven lang met zich mee zal dragen, ook al ontwikkelt hij al snel de gave om smetjes uit zijn verleden voor de buitenwereld perfect te maskeren.

Wenen, lente 2026. Bij wijze van ‘journalistiek onderzoek’ ben ik naar de Oostenrijkse hoofdstad afgereisd om met eigen ogen te zien hoe de geboortestad van mijn onderwerp eruitziet. Ik loop door de wijk waar hij opgroeit en het hotel waar hij leert die ongeëvenaarde gastheer te zijn. De stad ademt een hoop charme, ouderwetse grandeur en barok, maar ook rustig. Saai misschien zelfs een beetje. Er zijn koffiehuizen op iedere hoek van de straat en het is alsof keizerin Sisi op elk moment de straat in kan komen lopen. Noem het stijlvol of juist kitsch, maar zeker is dat Manfred Langer zijn leven lang een zwak blijft houden voor deze geboortegrond. Want ondanks het feit dat hij op jonge leeftijd zijn koffers pakt om een leven te beginnen buiten Oostenrijk, blijft hij er tot zijn dood regelmatig terugkomen. Een ietwat getroebleerde jeugd hield hem daar nooit in tegen.

Hoe die jeugd eruit heeft gezien laat zich tegenwoordig alleen nog navertellen door vrienden die de verhalen ooit uit Manfreds eigen mond hebben gehoord, of door de weinige herinneringen die

hij er in het verleden zelf over heeft laten optekenen. Er is geen familie meer: zijn moeder overleed in de tweede helft van de jaren negentig, zijn halfbroertje stierf als baby en sinds zijn vader met de noorderzon vertrok toen Manfred een kind was, heeft hij daar amper tot geen contact meer mee gehad. En niemand weet tegenwoordig waar hij is gebleven, maar die man moet inmiddels ook zijn overleden. En als er dan nog verre familie is, dan zijn de herinneringen aan hem ongetwijfeld summier omdat hij relatief kort in Oostenrijk heeft gewoond en dat al heel erg lang geleden is. Maar omdat je afkomst en opvoeding je vormen voor de rest van je leven, wil ik weten hoe de jeugd eruitzag van de man die later in Nederland zou uitgroeien tot een iconisch figuur in het Amsterdamse nachtleven.

Hardwerkende ouders

Daarvoor gaan we terug naar 13 mei 1952, de dag waarop Manfred geboren wordt in het Wenen dat zichzelf na de Tweede Wereldoorlog opnieuw aan het uitvinden is en nog verdeeld is over vier verschillende bezettingszones. Hij is het eerste kind van de in Tsjechië geboren Luzia en haar man, van wie de naam nergens meer te achterhalen valt en zelfs niet is opgenomen in Manfreds overlijdensakte. Het zijn twee hardwerkende ouders met een bloeiende markthandel in textiel. Vader staat zes dagen in de week op de markt, en moeder is een van de vaste hulpkrachten. In de vroege ochtend pakken ze samen de motor, Luzia in de zijspan, en tegen de avond komen ze weer thuis. En dan is het werk nog niet klaar, want in de avond worden de voorraden voor de volgende dag aangevuld en doet moeder de administratie. Maar het harde werken brengt al snel een hoop geld in het laatje. Familie Langer is een – zeker voor die tijd – vermogend gezin, en daarbij komt dat ze weten hoe ze moeten sparen en ambitieus genoeg zijn om uit te groeien tot een grotere textielketen. Van het gespaarde geld kopen ze al snel een eerste textielwinkel, en er volgen er nog drie. Om de buitenwereld te laten zien hoe goed het gaat kopen ze een groot appartement met acht kamers en twee badkamers. Hieruit blijkt al voorzichtig hoe het succes vader naar

het hoofd begint te stijgen. Hij gaat steeds meer naast zijn schoenen lopen en gedraagt zich als een multimiljonair. Totdat het geld er met bakken uit begint te vliegen.

Manfreds vader bouwt een alcoholprobleem op. Om de druk van zijn leven als zakenman een beetje te verzachten, gaat hij steeds vaker na werktijd naar de kroeg. Om geen gezichtsverlies te lijden, bestelt hij niet alleen de nodige neutjes voor zichzelf, maar trakteert hij de hele kroeg regelmatig op een rondje om te laten zien dat de zaken goed gaan. Maar dat gedrag brengt profiteurs met zich mee, en hij omringt zich op een gegeven moment met de verkeerde mensen. Het loopt uit de hand en het kost hem zelfs zijn relatie met Luzia, omdat de spanningen thuis te hoog oplopen. De inkomsten van de verschillende zaken maakt pa in de kroeg op, om vervolgens stomdronken thuis te komen; ondertussen bouwt hij ook allerlei schulden op. Om een faillissement te voorkomen verkoopt hij zijn winkels. Uit schaamte gaat hij steeds meer drinken, en dat is het punt dat Luzia hem verlaat. Nou is daar wel een periode van heel veel geduld aan voorafgegaan, van talloze keren hopeloos op hem inpraten en hopen dat hij het licht zou gaan zien. Maar die pogingen blijken tevergeefs. En dan is er ook nog altijd die kleine smet op hun relatie die wel vergeven was, maar nooit vergeten: zijn affaire met kinderpulp Grete, die was aangenomen om op kleine Manfred te passen als zijn ouders aan het werk waren. Die relatie wordt op een gegeven moment beëindigd omdat Grete verliefd wordt op een andere man. Vader en moeder Langer gaan daarna door alsof er niets is gebeurd. Luzia vergeeft zowel haar man als de minnares in kwestie, die altijd veel voor Manfred is blijven betekenen. Uiteindelijk kiest ze toch voor haar eigen geluk en dat van haar kind en verlaat Manfreds vader, die amper meer van zich laat horen, deels ingegeven door de dichte deur van zijn ex-vrouw.

De hele situatie geeft wel aan wat een sterke vrouw Manfreds moeder moet zijn geweest. Edwin van Kollenburg was een goede vriend van Manfred en zijn vaste zakenpartner vanaf Chez Manfred in 1979 en kende zijn moeder goed. Hij weet nog: 'Zijn moeder Luzia was een vrouw die gewoon heel erg in de maling was genomen door haar man. Die relatie is altijd heel erg moeilijk geweest, en dat is op

een gegeven moment geklapt. Toen moest die moeder zelf een kind opvoeden, en later nog een tweede. Dat is haar wel gelukt, maar het is altijd een vrouw gebleven die niet graag sprak over moeilijke dingen. En dat had Manfred ook, dus het is duidelijk waar dat vandaan kwam. Het was een vrij gesloten vrouw, ze was heel erg rustig.'

Ook Ben Holthuis, journalist voor onder andere de *Story* en sinds het prille begin van Manfreds aankomst in Nederland een van zijn allerbeste vrienden, voegt daaraan toe: 'Die moeder was sterk, maar ik vond het ook een beetje een stille, zielige vrouw. Ze was een deftige madam, maar wel zo eentje die je in de Jordaan ook wel hebt. Driehoog wonen, en denken dat je op Paleis Soestdijk woont. Dat bedoel ik niet lullig, maar ze was heel erg gewend aan een rijk leven en ze was hartstikke ijdel. Dat had Manfred wel echt van haar. Bij Manfred moest het ook altijd goed en duur zijn. En in dat opzicht was het nieuwe leven na de scheiding wel even omschakelen, want er was opeens geen cent meer te makken.' Hij vermoedt dat de situatie met zijn vader een belangrijk kruispunt is geweest in Manfreds leven: 'Ik denk dat Manfred na de scheiding zijn vader altijd heeft willen evenaren. Die had hem teleurgesteld en keihard in de steek gelaten, en dat heeft denk ik een vechtlust in hem opgeroepen om nog beter te zijn en zelf het geld te verdienen. En dat allemaal voor zijn moeder. Want ik moet zeggen, hij was wel echt gek op zijn moeder. Ze kwam niets tekort.'

Henk Krol is politicus en oprichter van de *Gay Krant*, hij kende Manfred goed en werkte regelmatig met hem samen. Hij herinnert zich dat alles moest wijken als *Mutti* er was: 'Als Manfreds moeder naar Nederland kwam, en dat was helemaal niet vaak, dan werd zijn hele agenda geblokt. Of er nou gewerkt moest worden of niet, alles stond dan in het teken van zijn moeder. Hij was helemaal gek met zijn moeder. En of dat oprecht was of puur voor de buitenwereld, daar wil ik vanaf zijn. Maar dan gingen ze samen bijvoorbeeld naar Dikker en Thijs op de Prinsengracht om koffie te drinken met een dikke punt gebak erbij. Dan had Manfred nergens anders tijd voor.'

Vriendin Imca Marina, bekend als zangeres van hits als 'Viva España' en 'Vino', heeft goede herinneringen aan Mutti Langer: 'Manfred had een hele mooie, elegante moeder. Geen tutje hoor,

echt een prachtige Oostenrijkse vrouw. Ik kon heel erg goed met haar opschieten, maar dat kwam ook omdat ik heel goed Duits spreek en met haar een gesprek op goed niveau kon voeren. Maar alles ging wel in *ganz langsam Österreichisch*. Dan gaf ik haar advies waar ze bij Manfred een beetje op moest letten, met dingen die een beetje verkeerd dreigden te gaan bijvoorbeeld. Ik zag haar echt een beetje als een vriendin.'

Van kindertehuis naar Ottenring

Met kleine Manfred onder de arm vertrekt moeder en ze laat, op een paar kleren na, alle spullen achter. Dat doet ze min of meer in een opwelling, want al wordt de realiteit pijnlijk duidelijk: ze heeft geen woning en door het instorten van de business van haar ex-man ook geen werk meer. En al waren de zaken goed blijven gaan, ze wilde en kon natuurlijk niet meer bij haar ex blijven werken. Uit wanhoop neemt ze de moeilijke beslissing om Manfred naar een kindertehuis te sturen, waar zijn moeder hem vervolgens dagelijks komt opzoeken en waar ze dag in dag uit een ontroostbare zoon aantreft. Manfred begrijpt niets van de situatie, heeft niets met zijn nieuwe 'broertjes en zusjes' en mist zowel zijn moeder als Tante Grete en Ome Frans. Hij mist zelfs zijn vader, die hij daarvoor nog maar amper zag.

Deze traumatiserende episode duurt uiteindelijk maar een paar weken; Manfred wordt onhandelbaar en dwars door de situatie. Zijn moeder komt hem ophalen zodra ze een kleine etagewoning in Ottenring heeft gevonden, een grote volkswijk in Wenen. Ze verdient inmiddels wat geld als medewerker in een magazijn van een drukkerij. En hoewel het een grote sprong vooruit is dat ze een eigen woning heeft gevonden en Manfred weer bij haar kan komen wonen, doen ze qua luxe de nodige stappen achteruit. In de tijd dat ze nog een gezin vormden, waren ze gewend geraakt aan een leven waar het hun aan niets ontbrak, maar nu is er amper geld en ruimte. Manfred en zijn moeder slapen samen in het opklapbed, dat ze iedere avond moeten uitklappen nadat de meubels opzij zijn gezet. Het toilet en stromend water delen ze met de andere bewoners. Maar hoe bitterzoet

de situatie ook is, ze weten er allebei het beste van te maken. Het is een skill die Manfred in zijn latere leven meeneemt.

Manfred groeit met plezier op in de volkswijk en wordt door alle gebeurtenissen al snel zelfstandig. Oppas Tante Grete springt in eerste instantie nog bij, maar is al snel niet meer nodig; Manfred helpt mee met het huishouden en doet de boodschappen. Maar hij maakt ook misbruik van de enorme vrijheid die hij heeft. Op zijn dertiende geeft hij stiekem een feest als zijn moeder naar de afscheidsplechtigheid van – nota bene – haar vader is. Hij haalt alle boodschappen – in een tijd dat je alles nog op goed vertrouwen op kunt laten schrijven om later te betalen – en nodigt zijn klas na schooltijd uit om bij hem thuis een feestje te komen vieren. De garderobe van zijn moeder dient voor het gemak even als verkleedkist en ze voeren toneelstukjes voor elkaar op. De kinderen drinken alcohol, worden rebels en het hele huis verandert in een grote bende. Zijn populariteit in de klas schiet die dag door het plafond, maar zijn moeder is bij thuiskomst woedend. En dan moet de rekening van de boodschappen nog komen.

Na de scheiding is Manfreds vader nauwelijks meer in beeld. Hij zoekt Luzia nog een paar keer op, maar daar is ze duidelijk niet blij mee. Manfred sluipt op die momenten stiekem de kamer in, in de hoop wat erkenning van zijn vader te krijgen. In plaats van een knuffel geeft zijn vader hem dan geld om wat moois te kopen, iets wat Manfred als een grote teleurstelling ervaart. Later blijkt hij ditzelfde coping mechanisme te gebruiken in situaties van verdriet bij anderen. Manfred is bij die paar zeldzame ontmoetingen van zijn vader en moeder getuige van de nodige verhitte discussies, waarbij zijn vader probeert uit te leggen dat zijn drankprobleem verleden tijd is en hij het weer wil proberen. Tenminste, zo legt zijn moeder het aan hem uit, maar Manfred heeft door de heftigheid van de ruzies altijd het vermoeden gehad dat ze iets bespraken, dat vele malen gevoeliger lag. Zonder zijn zoon te groeten stormt zijn vader na die ruzies het huis uit, die ziet hoe zijn vader hij zijn fiets pakt en wegrijdt. Het moet het moment zijn geweest waarop Manfred besluit voor zijn moeder te gaan zorgen en haar, ook financieel, zo goed als mogelijk

te ondersteunen. Dat houdt hij uiteindelijk een leven lang vol. Zijn vader ziet hij na dat laatste voorval nog één keer, maar verder wordt dit gemis in zijn latere leven vooral die weggestopt. Ook zijn moeder praat er eigenlijk nooit meer over.

Showman in de dop

Ondanks de scheiding is Manfred op jonge leeftijd al heel vrij, tot grote jaloezie van zijn leeftijdsgenoten. De showman zit er al vroeg in. Op zijn zevende gaat hij op balletles, omdat zijn moeder vindt dat hij kromloopt. De kritiek van vriendjes dat ballet iets is voor meisjes trekt hij zich geen seconde aan. Hij behoort volgens eigen zeggen al snel tot de beste dansers van de school en schittert regelmatig tijdens publieke uitvoeringen voor vrienden en familie. Hij gaat daarnaast op eigen verzoek ook op accordeonles. Zijn moeder betaalt dit allemaal, maar doet dat met liefde omdat ze blij is dat Manfred zich ergens voor inzet; iets wat van school niet bepaald gezegd kon worden. Hij houdt van het podium en van aandacht, en deze periode vormt het fundament voor Manfreds latere leven in de schijnwerpers.

Iedere aanleiding om in de belangstelling te staan grijpt hij aan, en hij maakt het op een gegeven ook te gelde om financieel bij te dragen aan de inkomsten van het gezin. Zelf zegt hij daarover tegen Ben Holthuis voor zijn boek *That's iT*: 'Omdat mijn moeder elk dubbeltje moest omdraaien, leerde ik al snel de waarde van geld kennen. Ze nam me een keer mee naar de biertuinen op zondagochtend, waar tegen de middag zo'n duizend tot tweeduizend mannen en vrouwen een biertje kwamen drinken en gebraden kip aten. Tijdens dit *Frühshoppen* zaten de mensen aan lange tafels gezellig met elkaar te kletsen en speelde er altijd een kapel. De dirigent trok al meteen mijn aandacht en voordat ik het me realiseerde stond ik hem met een vork in mijn hand op een stoel achter hem te imiteren. Het publiek vond dat prachtig en er waren verschillende mensen die me wat geld in de hand drukten. Mijn ogen gingen open en ik nam me voor om voortaan elke zondagmiddag in de biertuinen de dirigent te gaan spelen. Ik nam van huis een grote pollepel mee en ik klom de volgende zondag

op een grote verhoging zodat iedereen mij kon zien. En het werkte. Ik kreeg de lachers op mijn hand en er werden voortdurend munten naar me toe geworpen. Aan het eind ging ik vaak met meer geld naar huis dan mijn moeder in een week verdiende.'

Nadat de dirigent door krijgt wat er achter zijn rug om gebeurt en Manfred met de staart tussen zijn benen vertrekt, krijgt Manfred een bijbaantje in het clubhuis van de lokale volkstuintjes, waar mensen uit de wijk in het weekend hun groene vingers kunnen laten zien. Hij verkoopt bierworstjes en harkt met de nodige charme ('Wie wil er de langste bierworst?') vaak een leuke fooi binnen. Maar de tijd dat hij zijn extra verdiensten keurig aan zijn moeder afdraagt lijkt voorbij te zijn.

Franzie

Manfred raakt in de pubertijd, gooit er op het gymnasium met de pet naar, drinkt regelmatig alcohol en begint seksueel actief te worden, vooralsnog alleen met meiden. Maar zijn moeder heeft ondertussen ook weer andere liefdes. Ze komt na de scheiding tijdens het boodschappen doen een jeugdliefde tegen, op wie ze ontzettend verliefd op was geweest totdat ze de vader van Manfred leerde kennen. Ze besluit op zijn uitnodiging in te gaan om naar zijn verjaardag te komen, en het resultaat daarvan ligt negen maanden later voor Manfreds neus: halfbroertje Franzie. De geboorte draagt bij aan de roddels die over haar rondgaan in het dorp, want ze is de gescheiden vrouw die openlijk van haar vrijheid geniet, in een tijd dat dat nog vrij ongebruikelijk is.

In eerste instantie is Manfred trots op zijn broertje; hij wil zich als beschermengel ontfemen over het gezin. Maar dat duurt niet lang, al snel blijkt dat Manfred naar de tweede plaats wordt geschoven en veel van zijn geliefde aandacht moet inleveren. Er is geen geld voor een kindermisje, en een groot deel van de zorg voor de baby komt op zijn schouders terecht. Met een nieuw gezinslid erbij is er nog minder geld voor nieuwe spullen of leuke uitstapjes, en Manfred wordt jaloers omdat hij zich niet meer gezien voelt. Hij wordt